

Voorzitter: M. Martinez Doubiani (D66)

Namens de raad: S. Middelhuis (GL), I. Huitema (PvdA), M. Gietema (D66), T. van Zoelen (PvdD), Y. Menger (Stadspartij), D. Brandenburg (SP), E. Akkerman (VVD), J. Uitendaal (S&S), R. van der Heide (CU), I. van Jaarsveld (CDA), E. Bernabela (PvH)

Namens het college: C. Bloemhoff (wethouder), E. Eikenaar (wethouder)

Namens de griffie: W. Bierman

Gemeenteraad 2023: werk en inkomen

Voorzitter: Welkom bij deze meningsvormende sessie over de gemeenterekening 2023, deelprogramma 3.1 Werk en Inkomen. Er zijn geen insprekers dus we kunnen meteen naar de raad zelf. We hebben 55 minuten voor deze sessie. Dit is niet heel erg lang, maar laten we met elkaar zorgen dat we deze tijd goed benutten. In het voorbereidingsmemo is gezegd dat er tweeënhalve minuut per fractie is. Dat is exclusief de interrupties. Dit is echter ook een maximaal, dus ruim voor die tijd ga ik u waarschuwen dat uw tijd er wellicht bijna opzit. Als de tweeënhalve minuut voorbij is, dan is de tijd ook op. Ik wil graag ruimte geven voor het debat, maar hou de interrupties wel kort. Spaar ze ook niet tot het einde van iemands woordvoering. Verder bepaalt u zelf hoeveel tijd u wilt besteden aan het beantwoorden van de interrupties. Voor het college hebben we tien minuten en daar zal ik ook strak op zijn. Ik inventariseer nu eerst welke fracties vragen hebben voor de eerste termijn. Ik zie de Stadspartij, VVD, Partij voor het Noorden en het CDA. Ik begin bij de Stadspartij. Nee? Dan de VVD.

Mevrouw Akkerman (VVD): Dank u wel, Voorzitter. Het college geeft altijd aan, als wij daarnaar vragen, oog te hebben voor de zogenaamde armoedeval. Onze vraag is: hoe beoordeelt het college dit oog hebben voor de armoedeval over de activiteiten van 2023?

Voorzitter: Dank u wel. Dan ga ik door naar Partij voor het Noorden.

Mevrouw Bernabela (Partij voor het Noorden): Bedankt, Voorzitter. Ik zag dat er meer inwoners aan het werk zijn geholpen, maar dat het nog altijd een grote groep niet bereikt. Om welke groep gaat dit? Is dat te technisch?

Voorzitter: Ja, dat is een technische vraag. Dus als u een politieke vraag heeft kunt u deze nu stellen.

Mevrouw Bernabela (Partij voor het Noorden): Nee, laat maar.

Voorzitter: Dan gaan we door naar het CDA.

De heer Van Jaarsveld (CDA): Dank, Voorzitter. In het verlengde van de vraag van de VVD: is de wethouder bereid na te denken om met plannen te komen om de armoedeval van mensen die de stap maken van bijstand naar werk in de eerste twee, drie jaar deels te compenseren?

Voorzitter: Dank u wel. Dan ga ik nu over naar het college voor de beantwoording van de vragen voor de eerste termijn. Wie mag ik het woord geven? Wethouder Eikenaar.

De heer Eikenaar (wethouder): Dank u. Hoe beoordeelt het college de armoedeval in het jaar 2023? Deels blijkt uit de praktijk dat die armoedeval vaak wel meevalt op het moment dat mensen aan het werk gaan. Het is vooral de onzekerheid wat de overgang naar werk betekent voor de financiële positie. Mensen in armoede hebben hun financiële leven gebouwd rondom allerlei regelingen. Dat is vaak een dagtaak en dat bouwwerk zit precair in elkaar. Als er iets tussenuit valt en er meteen een problematisch tekort in het inkomen ontstaat, maakt dat het vooral onzeker. Op het moment dat je mensen goed financieel begeleid - daar hebben we ook programma's voor - bij de overgang naar werk, dan blijkt in de praktijk die armoedeval er minder te zijn dan wel eens wordt gedacht. Dus dat is het eerste wat ik erover wil zeggen. Het tweede is: we hebben daar een instrument voor, de werkpremie, die mensen krijgen die aan het werk gaan. Daarmee proberen we dat ook te dempen. Nogmaals, het zit hem vooral in de angst ervoor en in de praktijk blijkt dat dit goede begeleiding vraagt. Elke keer als ik met deskundigen spreek, blijkt dit de situatie te zijn.

Voorzitter: Dank u wel.

De heer Eikenaar (wethouder): Sorry, het CDA. Misschien heb ik automatisch wel antwoord gegeven op het CDA. Wij hebben hier oog voor. Daar waar het plaatsvindt moeten we mensen goed begeleiden, maar het vindt dus minder plaats. Het zit hem vooral in de begeleiding en in de werkpremie die we ook nog geven.

Voorzitter: Dank u wel. Ik denk u wellicht nu klaar bent met de beantwoording voor de eerste termijn. Ik zag dat de Stadspartij nog een vraag had. Zijn er nog vragen over de vragen die zonet beantwoord zijn? Nee, dan nog even de Stadspartij.

Mevrouw Menger (Stadspartij 100% voor Groningen): Dank u wel, Voorzitter. Dank u wel dat u mij deze tijd nog even geeft, want ik kon het zo snel niet vinden. Ik heb twee vragen voor het college. Hoe heeft de gemeente in 2023 samengewerkt met lokale bedrijven om werkgelegenheidskansen te creëren? Wat was het effect van deze samenwerking? De tweede vraag is: hoe heeft de gemeente in 2023 de toegang tot inkomensondersteuning voor daklozen verbeterd? Welke uitdagingen zijn hierbij ondervonden? Dank u wel.

Voorzitter: Het college, aan wie kan ik het woord geven? Wethouder Bloemhoff.

Mevrouw Bloemhoff (wethouder): Voorzitter, ik zal de arbeidsmarkt-vragen op mij nemen. Wij werken heel intensief samen met het lokale bedrijfsleven. We hebben net de Economische Agenda behandeld, waarbij we ook kijken hoe we die nog meer aansluitend op de arbeidsmarkt kunnen richten. Vanuit de arbeidsmarkt kijken we ook hoe de mensen kunnen aansluiten op bedrijven. Dat doen we met veel verschillende programma's vanuit werkinzicht. Wilt u daar meer over weten, dan verwijs ik graag naar de presentatie die daarover is gegeven. Dat gaat over kansrijk opleiden en praktijk-leren. Zo hebben we veel verschillende instrumenten die we inzetten bij het bedrijfsleven om juist mensen die aan de kant staan kansen te geven.

Voorzitter: Dank u wel voor de beantwoording. Dan neem ik aan dat wij door kunnen naar de tweede termijn.

De heer Eikenaar (wethouder): Voorzitter, er was nog een vraag voor mij.

Voorzitter: Er was nog een vraag voor wethouder Eikenaar.

De heer Eikenaar (wethouder): Wij proberen inkomensondersteuning zo dicht mogelijk bij mensen te brengen in de wijken. Waar het gaat om daklozen hebben we een specifieke aanpak om mensen te bereiken. Dat heeft u volgens in het Uitvoeringsprogramma Schuldhulpverlening kunnen lezen. Daar gaat het uiteraard ook over inkomen in die combinatie. Dus daar zit een specifieke aanpak op.

Voorzitter: Dank u wel. Nu ter controle: zijn de antwoorden gegeven? Goed, dan kunnen we door naar de tweede termijn, waarin u als raad uw visie kunt geven op dit deel van rekening. Interrupties zijn toegestaan. Welke fractie mag of wil het spits afbijten? Het CDA.

De heer Van Jaarsveld (CDA): Dank u wel, Voorzitter. Ik had een vrij lang verhaal over de armoedeval, maar als de wethouder aangeeft dat het in de praktijk meevalt stelt mij dat al erg gerust. Ik vraag mij nog af of hij eventueel - dat hoeft niet op hele korte termijn - enigszins inzichtelijk kan maken hoe dat financieel werkt voor die mensen in de eerste, laten we zeggen, twee jaar van de stap bijstand naar werk. Globaal althans. Voorzitter, verder is de openingszin van dit deel van de jaarrekening dat we ons in dit deelprogramma richten op alle inwoners. Ik vraag me af, lezende dat stuk, in hoeverre dat waar is? Als je kijkt naar mensen net boven de 130% van het sociaal minimum, dan staat daar weer bijster weinig in. We schermen allerlei regelingen op dat percentage af. De vraag is of je niet meer kan doen? Dit college, deze coalitie, lijkt steeds te denken dat inkomen de grote graadmeter der dingen is of

het goed met je gaat of niet. Terwijl we, denk ik, veel meer zouden moeten kijken naar besteedbaar inkomen. Zit jij net € 200 boven...

Voorzitter: De heer Van Jaarsveld, u heeft een interruptie vanuit D66.

Mevrouw Gietema (D66): U bent inmiddels al een beetje doorgegaan naar het antwoord. Ik ben even benieuwd over de 130% die u net noemt: wat is uw idee daarbij vanuit het CDA? Wilt u dat omhoog brengen? U geeft net aan dat u liever naar besteedbaar inkomen kijkt. Ik ben dus benieuwd hoe dat verder uitwerkt ten aanzien van de armoedeval.

Voorzitter: De heer Van Jaarsveld.

Mevrouw Gietema (D66): Ik weet niet of dit nou een vraag was. Ik ga denk ik door. Zit je net boven dat percentage, laten we zeggen € 200 boven die harde inkomensgrens die dan de grote graadmeter is? Heb jij - ik zeg maar wat - € 100 die je per maand terugbetaald aan de belastingdienst, omdat je het jaar daarvoor net te veel toeslag had ontvangen? Lever jij € 50 per maand in om je studieschuld terug te betalen bij DUWO? Heb je nog een achterstallige rekening bij je zorgverzekering? Naar al die dingen kijken wij niet, omdat wij denken dat inkomen het enige is die dat bepaalt. Het zou veel soepeler moeten zijn en naar besteedbaar inkomen moeten gaan. Ik vraag de wethouder...

Voorzitter: De heer Van Jaarsveld, u heeft daarop nog een interruptie van de SP.

De heer Brandenburg (SP): Meer een vraag. Ik vraag me af of de heer Van Jaarsveld hetzelfde stuk heeft gelezen als ik? Ik zie duidelijk in deze rekening staan - dat weet u ook - dat er vanuit het coalitieakkoord extra geld voor is om mensen die net boven dat minimum vallen actief te wijzen op regelingen en mogelijkheden die er zijn. Dat is omdat zij die nu misschien niet altijd zomaar vinden omdat ze niet in het regelingen-circuit zitten, om het zo te zeggen. Waardeert u dat dan anders? Vindt u die half miljoen die daarvoor staat onvoldoende? Hoe ziet het CDA dat?

Voorzitter: U heeft nog een halve minuut, dus u kunt beantwoorden of uw woordvoering doorzetten.

De heer Van Jaarsveld (CDA): Ik wil daar wel mee afronden. Ik vind het gewoon te weinig. Ik vind die heilige graal die wij van het inkomen hebben gemaakt echt zwaar overdreven en de plank mislaan. Ja, ik zou willen dat er meer is. Ja, ik zou willen dat het soepeler was. Ja, ik zou willen dat als jij in aanmerking voor een regeling moet komen - omdat je simpelweg te weinig hebt en omdat je dat echt nodig hebt,

daar zal de SP net zo voor zijn als ik - dat we dan niet kijken naar wat precies jouw inkomen is, maar hoe hard je het nodig hebt. Dat zou het moeten zijn.

Voorzitter: Dank u wel. Dan gaan we door naar de volgende fractie voor de woordvoering. Niet allemaal tegelijkertijd. De VVD.

Mevrouw Akkerman (VVD): Dank u wel, Voorzitter. Traditiegetrouw kijkt onze fractie bij het bespreken van de rekening ook altijd even naar de bijstandsdichtheid. Hoeveel van de 1.000 inwoners doen een beroep op de bijstandsuitkering? Daar is een top-10 van te maken. Wij staan momenteel op de tiende plek in die lijst. Wij zijn ooit begonnen dit te monitoren en toen stonden we derde. We gaan heel langzaam de goede kant op. Zoals bekend is onze ambitie dat we uit die top-10 komen. Je ziet het ook als je de rekening doorleest. Een groot deel van het jaar deden we het beter dan het landelijk gemiddelde. Het laatste kwartaal zakke dat weer wat terug. Ik denk dat er in de sessie hiervoor veel gesproken is over veel banen. Alsnog hebben wij rond de 9.000 mensen die iets kunnen en willen.

Voorzitter: Mevrouw Akkerman, u krijgt een vraag van de Partij voor de Dieren.

De heer Van Zoelen (Partij voor de Dieren): Dank, Voorzitter. De VVD geeft hier aan naar lijstjes te kijken. Hoe doen we dat ten opzichte van andere gemeenten als het gaat om de bijstandsgerechtigden? Ik vraag mij af: is dat in deze dan wel een goede graadmeter? We zien dat er meer vraag is naar werkgelegenheid en arbeid. Je ziet in dat bijstandsbestand een harde kern zitten. Ondanks het aantrekken van de economie en werkgelegenheid staat er toch nog een hele grote groep mensen aan de kant. Is het dan wel goed om op die manier naar het aantal bijstandsgerechtigden te kijken?

Voorzitter: Ik zou graag willen vragen om de vragen in de interrupties zonder intro of met een kleine intro te doen en het kort te houden. Dank u wel. Mevrouw Akkerman.

Mevrouw Akkerman (VVD): Om te beginnen is een lijstje natuurlijk een hulpmiddel. Wij weten ook dat wij in 2007 ongeveer rond de 7.000 mensen hier in de bijstand hadden zitten. Daar zitten dus echt nog wel mogelijkheden om iets te verbeteren. We hebben ook gehoord dat het niet alleen onze wens is. Je wil van die 9.000 mensen toch kijken, op welk niveau dan ook, wat iemand nog wel kan en wat er nog mogelijk is. Zolang dat nog zo'n groot verschil is blijft dat een punt wat wij gaan benoemen. Wat ons heel specifiek opviel is dat we een aantal doelstellingen halen. Ook mensen die voorbeeld al langere tijd op het minimum zitten. Dat is echt iets gezakt. Alleen wat we niet hebben gehaald is het aantal jongeren dat een beroep doet op een bijstandsuitkering. Nou is het wel toevallig dat in 2023 de zoektijd voor jongeren is afgeschaft. Nou zullen wij als VVD natuurlijk niet snel een causaal verband suggereren, dat mag bekend zijn. Het deed ons wel de vraag oproepen of we zo'n

keuze, om die zoektijd af te schaffen, evalueren als college? Als daar nou uit zou komen dat het niet effectief is, zijn we dan bereid om zo'n keuze weer terug te draaien? Dat is onze vraag. Dank u.

Voorzitter: Dank u wel. Welke fractie mag ik nu het woord geven voor de woordvoering? D66.

Mevrouw Gietema (D66): Dank, Voorzitter. Vrij en verbonden in Groningen voor werk en inkomen betekent voor D66 dat we willen bereiken dat alle inwoners van de gemeente Groningen zich zonder financiële zorgen kunnen ontwikkelen als mens en in vrijheid de kans hebben om mee te doen. Volgens mij doen we dat goed als ik naar de jaarrekening kijk en ook terugkijk op een aantal beeldvormende sessies die we recent hebben gehad. We zien onder andere dat de gebiedsgerichte aanpak voor werk en participatie voor een grote groep inwoners tot een stap heeft geleid richting werk of opleiding. Dus compliment voor het college en alle ambtenaren en lokale ondernemers die daaraan bijdragen.

Mevrouw Gietema (D66): De nieuwe vestiging en werkwijze van Iederz biedt ook veel mogelijkheden. Ook voor onze lokale economie, dus we moedigen het college aan om daar goed op in te blijven zetten. We zijn trots op de ambitie van Werk in Zicht om met die 20.000 voor alle mensen te gaan staan. Dus ook daarvoor een duim van D66. Tot slot waarderen we heel erg de keuze van het college om met reguliere middelen in te zetten op mensen met een inburgeringsplicht. Volgens mij is dat een hele mooie benadering. Dus tot daar in ieder geval een aantal zaken waarvan wij zeggen dat het hartstikke goed gaat. We zijn ook erg blij vanuit D66, met een heel groot aantal partijen, dat die drie miljoen die we in 2023 hebben gekregen omdat we zoveel studenten hebben...

Voorzitter: U bent bijna over uw tijd heen.

Mevrouw Gietema (D66): We zijn in ieder geval blij dat het bij studenten is beland. Tot slot vinden we het toch wel jammer om te zien dat een groot aantal middelen voor de aanpak armoede en schulden ten dele door arbeidskrachte niet is besteed. Ik ga onder de noemer 'welzijn' aangeven dat het mooi is om misschien daar de koppeling van gezondheid financieel te maken. Ik ben benieuwd hoe de wethouder daarnaar kijkt.

Voorzitter: Dank u wel. Dan kunnen we door naar de Stadspartij voor de woordvoering, neem ik aan?

Mevrouw Menger (Stadspartij 100% voor Groningen): Dank u wel, Voorzitter. Bij deze gemeenterekening komen bij mijn fractie de begrippen doelmatigheid versus

doeltreffendheid naar boven. Oftewel, gebruiken wij alle middelen waar we recht op hebben? Gebruikt men het geld waarvoor het bedoeld is? Ik had een hele lange woordvoering. We zitten krap in de tijd had ik al gemerkt, dus ik perk hem in. In zijn algemeenheid valt op dat met betrekking tot samenwerkingsverbanden projecten deels niet zijn uitgevoerd en budgetten deels niet zijn ingezet. Logischerwijze hou je dan geld over. Mijn vraag is of dit ook en in hoeverre het voor de sociale vangnetten geldt? Dat vinden wij een hele belangrijke. Met betrekking tot schuldhulpverlening: daarin heb ik gelezen dat de middelen voor de uitvoeringsplannen Intensivering Schuldhulpverlening maar voor een deel zijn ingezet.

Mevrouw Menger (Stadspartij 100% voor Groningen): Daar zou ik toch graag wat duidelijkheid over willen horen van het college. Wat mijn fractie betreft is het goed om te zien dat, gelet op de cijfers, steeds meer mensen de weg naar werk weten te vinden. Ook dat de cijfers met betrekking tot bijstandsuitkeringen gedaald zijn in tegenstelling tot eerdere jaren. Dit geeft de burger moed, om het maar zo te zeggen. Een interessante vraag is hier of er een direct causaal verband bestaat met alle banenmarkten en events waar de gemeente vol op in heeft gezet en natuurlijk het Talentperron? Graag een reactie van het college. Afsluitend Voorzitter, is mijn fractie van mening dat werken zou moeten lonen en inkomen zou moeten voorzien in bestaanszekerheid. Op dat gebied zijn we op de goede weg, maar heeft deze gemeente nog wel een flinke slag te slaan. Dank u wel.

Voorzitter: Dank u wel. Prima binnen de tijd. Dan gaan we door naar de volgende fractie. De SP.

De heer Brandenburg (SP): Dank, Voorzitter. Ik kan het op zich ook kort houden. Het is geen geheim dat mijn fractie enthousiast is over de doelen die in dit programma gesteld worden. Meer mensen begeleiden naar werk, maar voor hen die dat echt niet lukt zorgen dat je andere soorten werk hebt. Bijvoorbeeld in de vorm van basisbanen. Voor degenen die echt in financiële problemen komen, regelingen beter bereikbaar maken, meer werken vanuit vertrouwen zonder dat mensen door allerlei hoepels of procedures hoeven te springen of, zoals dat in dit stuk mooi heet, stress sensitief regels instellen.

De heer Brandenburg (SP): Verder zijn we ook enthousiast over het actief regelingen promoten bij mensen net boven die 130% van het minimum. Dus ik denk dat we daar best een eind in de richting van het CDA bewegen. Ik ben het overigens volledig met het CDA eens dat gemeenten veel meer mogelijkheden zouden moeten hebben om inkomenspolitiek te bedrijven. Als u daar nou bij uw landelijke partijen ook nog even voor aan de bel trekt, zou ik zeggen, dan komen we misschien nog wel ergens. Verder zijn we natuurlijk enthousiast over het snelle toekennen van kwijtscheldingen. We zijn ook blij dat we volgend jaar bij de rekening gaan zeggen dat het nog sneller is.

Voorzitter: De heer Brandenburg, u krijgt een vraag of een interruptie van de VVD.

Mevrouw Akkerman (VVD): Dank u wel, Voorzitter. Is de SP zich ervan bewust dat je als gemeente wel heel veel kan betekenen op het gebied van lastenverlaging als het gaat om de lokale lasten?

Voorzitter: De heer Brandenburg.

De heer Brandenburg (SP): Jazeker, daar had ik het net over, Voorzitter. Allerlei gemeentelijke belastingen die veel sneller worden kwijtgescholden is directe lastenverlaging voor de mensen die dat nodig hebben. Als we dan kijken hoe de middelen in dit programma gebruikt worden, dan zijn die grotendeels ingezet zoals wij dat zouden verwachten. Laten we niet vergeten dat we het hier hebben over in totaal 312 miljoen aan middelen op een begroting van één miljard. Dat is een forse hap. Het grootste gedeelte daarvan wordt gebruikt voor deze belangrijke projecten. Dus mijn fractie is wel tevreden, Voorzitter.

Voorzitter: Dan bent u nog niet klaar, want u krijgt nog een vraag van D66, mevrouw Gietema.

Mevrouw Gietema (D66): U noemt net de grote investering die wij doen in armoede en schulden. Daar zijn wij het helemaal mee eens. Dat is keihard nodig. Een deel van de middelen is niet besteed en wij willen heel graag armoede en schulden integraal benaderen. Gezondheid is daar een hele grote factor in. Ik vraag me af: ziet u kansen om bijvoorbeeld meer programma's gericht op gezondheid te bekostigen vanuit deze begroting? Dat kan dan winst zijn voor het armoede- en schuldenvraagstuk.

Voorzitter: De heer Brandenburg.

De heer Brandenburg (SP): Dat lijkt me eigenlijk een vraag die aan de orde dient te komen als we een begroting vaststellen. Dit is vooral de rekening van 2023. Dan blijft er inderdaad geld over. Ik vind over het algemeen dat het niet een heel groot percentage is en dat het vaak met goede en heldere redenen is. Natuurlijk zijn gezondheid en inkomen een op een aan elkaar verbonden. Ik zou hem alleen om willen draaien. Volgens mij moet je aan de knop inkomen draaien om de gezondheid te verbeteren.

Voorzitter: Dank u wel. Welke fractie mag ik nu het woord geven? De ChristenUnie.

Mevrouw Van der Heide (ChristenUnie): Dank voor het woord. Het woord bestaanszekerheid vloog ons om de oren in 2023. Daarom is het goed om binnen de gemeente Groningen te kijken wat wij hebben gedaan om hieraan bij te dragen bij onze inwoners. Allereerst zijn de doelen van het programma belangrijk. Die onderschrijven wij als fractie. Werk is een belangrijk middel om je sociaal nuttig te voelen en je sociaal netwerk uit te breiden. Daarnaast natuurlijk ook voornamelijk het tegengaan van schulden en armoede. We zien dat er positieve resultaten zijn bereikt, dus daar zijn we blij mee.

Mevrouw Van der Heide (ChristenUnie): Financiële belemmeringen zijn namelijk van grote invloed op allerlei gebieden, zoals op gezondheid - daar ging het net al even over - welzijn, ontplooiing en participatie. Jongeren geven volgens het Sociaal Planbureau Groningen helaas nog vaak aan dat ze veel armoede om zich heen zien. Daarom is het belangrijk dat we als gemeente inzetten op het voorkomen van armoede. Dus ook op het laagdrempelig blijven houden van de regelingen en de toegang daarvan. Dan kunnen de inwoners die daar gebruik van moeten maken hier makkelijk toegang tot krijgen. Hopelijk kunnen hierdoor jongeren en volwassenen op een goede manier mee blijven doen aan onze samenleving.

Voorzitter: Mevrouw Van der Heide, u krijgt een vraag vanuit de CDA.

De heer Van Jaarsveld (CDA): Ik ben benieuwd naar deze koppeling van jongeren met problemen en toegankelijke regelingen. Vindt de ChristenUnie dat we al die regelingen waar studenten nu van zijn uitgezonderd vrij zouden moeten maken voor studenten? Anders snap ik het hele betoog niet.

Voorzitter: De interrupties gaan graag via de Voorzitter. De ChristenUnie.

Mevrouw Van der Heide (ChristenUnie): Dank. Een goede vraag. Uiteraard geldt het ook voor studenten. De jongeren zijn natuurlijk een brede groep en niet alleen studenten. De groep waarbij dit onderzoek was gedaan was van twaalf tot achttien, dus daar zullen geen studenten onder vallen. Dat is vooral onder de achttien, dus daar had ik het specifiek over. Daarnaast is het altijd goed om ook studenten hierin te betrekken als het gaat om het voorkomen van armoede of in ieder geval het voorkomen dat zij financieel niet rond kunnen komen. Hier doen we volgens mij ook wel een aantal van...

Voorzitter: Mevrouw Van der Heide, u bent bijna over uw tijd heen. U heeft nog een halve minuut.

Mevrouw Van der Heide (ChristenUnie): Daar was ik al bang voor. Dan tot slot: we

doen veel goede dingen in de gemeente en het is belangrijk dat we blijven doen wat nodig is. Daarom zijn we bijvoorbeeld blij met de doorbraakmethode en de doelen die we hebben vastgesteld in het uitvoeringsprogramma Armoede en Schulden. Zo kunnen we mensen bieden en blijven bieden wat nodig is om te voorkomen dat zij financiële problemen ervaren. Dat was het. Bedankt.

Voorzitter: Dank u wel. Naar welke fractie kunnen wij nu doorgaan voor de woordvoering? De Partij voor de Dieren.

De heer Van Zoelen (Partij voor de Dieren): Dank, Voorzitter. Ook dank voor dat mooie jaar 2023 waarin je ziet dat er veel door het college is gedaan aan armoedebestrijding en werk en inkomen. Er zijn verschillende stappen gezet op het gebied van basisbanen en mensen begeleiden naar werk. Denk aan het hele grote armoedepakket met energietoeslag die we verhoogd hebben en de inkomenstoeslag. Er zijn allerlei manieren waarbij we proberen de intergenerationele armoede te doorbreken en te verlichten. Dat zie je terug. Er zijn mooie stappen gezet. In de toekomst moeten we ook verder kijken, want er liggen nog obstakels en zorgen. Als je kijkt naar de bijstandgerechtigden - de VVD refereerde er ook al aan - dan zie je een grote groep die daar niet uitkomt. Het is belangrijk om daarop in te blijven zetten. We zien dat veel mensen naar participatiebanen hebben toegewerkt. Dat is belangrijk. Dus ik denk dat we mooi op weg zijn geweest, maar er vallen op bepaalde dingen nog extra stappen te zetten. Dan is er ook nog geld blijven liggen en deel ik wel de zorgen: hoe kunnen wij dat voor die groep beschikbaar houden? Hier wil ik het eerst bij laten.

Voorzitter: Dank u wel. Welke fractie kan ik nu het woord geven? Student en Stad.

De heer Uitendaal (Student en Stad): Bedank, Voorzitter. De fractie van Student en Stad is over het algemeen tevreden over de behaalde progressie. Zo vinden wij dat we de goede weg zijn ingeslagen met de focus op het aanpakken van intergenerationele armoede. Verder zijn we blij dat het college gehoor heeft gegeven aan onze vraag om jongeren direct een uitkering te geven in plaats van na vier weken. Daar hebben we lang voor gepleit. Ook zijn we tevreden over het behoud van de regels rondom de individuele studietoeslag en voor de stagevergoeding voor alle studenten die er gaat komen. Er zijn echter wel een paar zaken waar we ons nog zorgen over maken. Zo zien we dat er een blijvende stijgende financiële...

Voorzitter: Daarvoor heeft u nog even een vraag van de VVD.

Mevrouw Akkerman (VVD): Dank u wel, Voorzitter. Student en Stad noemt die zoekperiode voor jongeren. Dus de vraag die ik aan het college heb gesteld stel ik ook aan Student en Stad. Wat nou als blijkt dat die keuze niet effectief is? Wat vindt Student en Stad er dan van?

Voorzitter: De heer Uitendaal.

De heer Uitendaal (Student en Stad): Op dit moment hebben wij, denk ik, geen enkele aanleiding om eraan te twifelen dat het op dit moment niet effectief is. Graag zou ik het daarbij willen laten en ga ik door met mijn woordvoering. Er zijn echter een aantal zaken waarom we ons zorgen maken. Er is een blijvende stijgende financiële druk op jongeren. Maar liefst een op de drie jongeren heeft de afgelopen jaren problemen ervaren met geld. Ook belanden meer jongeren in de bijstand en zien we een stijging van de groep jongeren die in de schulden zit binnen de gemeente. Hoewel veel oorzaken landelijk zijn, vinden we het wel van groot belang dat de gemeente haar uiterste best doet om zich hiervoor in te zetten. Daarom pleiten we ervoor dat jongeren - en eigenlijk alle andere inwoners - die bij de gemeente aankloppen met schuld, direct worden geholpen ongeacht de grote van de schuld. Door er vroeg hulp aan te bieden kan worden voorkomen dat de problematiek groter wordt. Daarom vinden wij dat er geen drempel moet zijn.

Voorzitter: De heer Uitendaal, u krijgt nog een vraag van de Partij voor de Dieren.

De heer Van Zoelen (Partij voor de Dieren): Dank. Als ik kijk naar het Plan van Armoede en de jaarrekening, dan is er veel ingezet op budgetcoaches. Is dat ook niet een juiste oplossing? Zijn er al niet oplossingen in die richting bij voorlichting, juist waar studenten kunnen aankloppen voor coaching en schuldhulpverlening?

Voorzitter: De heer Uitendaal.

De heer Uitendaal (Student en Stad): Wij vinden dat bijvoorbeeld de budgetcoach een erg goede aanvulling kan zijn, maar we zien nog wel dat veel studenten of jongeren in de zorgen niet direct durven aan te kloppen bij de gemeente. Graag zouden we nog willen zien dat die drempel wat verlaagd kan worden. Verder vinden we ook dat we als gemeente moeten blijven inzetten op verhoogde capaciteit voor schuldhulpverlening indien dit nodig blijkt te zijn. Tenslotte wil ik nog even benoemen dat de vindbaarheid en begrijpelijkheid van alle regelingen binnen de gemeente best een behoorlijk ingewikkeld item kunnen blijven. Met de Voorzieningswijzer bestaat er bijvoorbeeld een mooi platform waarin inwoners duidelijk kunnen vinden voor welke regelingen ze in aanmerking komen. Ik kan begrijpen dat het op het eerste oog best lastig is voor inwoners om te vinden waar dit precies staat. Zo is het nog niet optimaal zichtbaar op de gemeentelijke site en ook niet op Google. Wij pleiten er dan ook voor om dit platform nog wat meer onder de aandacht te brengen. Ik ben benieuwd hoe de wethouder hiernaar kijkt. Als we als gemeente ons best beentje voorzetten...

Voorzitter: U bent bijna door uw tijd heen. Wilt u tot een afronding komen?

De heer Uitendaal (Student en Stad): Ja, dat is mijn laatste zin. Dan kunnen we ervoor zorgen dat zoveel mogelijk mensen op eigen benen kunnen staan. Dank u wel, Voorzitter.

Voorzitter: Dank u wel. Dan gaan we nu door naar de volgende fractie. Volgens mij zijn er nog drie of twee fracties die nog moeten qua woordvoering. Als die dat willen natuurlijk. Welke fractie? De PvdA.

Mevrouw Huitema (PvdA): Minder perspectief door werkloosheid. Dit moet wat, betreft de Partij van de Arbeid, niet mogelijk zijn. De afstand verkleinen tussen de arbeidsmarkt en alle inwoners van de gemeente Groningen, daar is het de Partij van de Arbeid altijd om te doen. Door middel van de basisbanen, werk en -ontwikkelprogramma en vrijwilligerswerk aanzetten, zien we echt mooie stappen in deze stukken. Door middel van werk weer regie krijgen over je leven is niet uit te drukken in geld. Het niet meer schuldig voelen voor je onbetaalde rekeningen door de aanpak van dit college met de intensivering van de schuldhulpverlening zijn wij erg blij. Dat hier nog niet alle middelen voor zijn ingezet doordat er nog delen van het uitvoeringsprogramma uitgerold moeten worden, begrijpen wij. Voor de Partij van de Arbeid is het erg van belang dat deze intensivering van het beleid samen met de inwoner plaatsvindt, maar ook dit komt allemaal terug in de stukken. Voor de rest kan ik me aansluiten bij de SP.

Voorzitter: Dank u wel, maar u heeft nog wel een vraag vanuit D66.

Mevrouw Gietema (D66): Dank. Ik stelde de vraag net ook aan de SP en u sluit zich daarbij aan. Ik ben wel specifiek benieuwd naar uw antwoord op de vraag over de knop inkoop, mentaal welzijn en de inzet op gezondheid. We hebben hier net de jongeren genoemd, door Student en Stad, en zorgen om geld. Ik vraag me af: we intensiveren de aanpak armoede en schulden. In hoeverre zouden we vanuit die aanpak misschien net iets meer kunnen doen op gezondheid? Juist omdat de budgetten voor gezondheid best onzeker zijn of soms niet toereikend.

Voorzitter: Mevrouw Huitema.

Mevrouw Huitema (PvdA): Bedankt. Ik ben hier natuurlijk helemaal niet tegen, maar dit moet ik echt eerst even uitzoeken. Op het moment dat we nog meer perspectief kunnen bieden aan jongeren vanuit een ander potje om dat te bewerkstelligen, dan is dat prima.

Voorzitter: Dank u wel. Naar welke fractie kunnen we nu over? GroenLinks.

Mevrouw Middelhuis (GroenLinks): Bedankt, Voorzitter. In onze gemeente heeft iedereen het recht op bestaanszekerheid en moet de kans krijgen om zichzelf te ontplooiën door middel van werk. In het kader van armoede hebben we daar vooral afgelopen jaren mooie stappen in gezet. Zo hebben we de programma's Aanpak Brede Armoede en Schulden vastgesteld en ook het plan voor de schuldhelpverlening. Hiermee laten we zien dat we in Groningen niet eendimensionaal naar armoede kijken en dat is ook niet eendimensionaal op te lossen. Zo sluiten we steeds meer aan bij de leefwereld van de mensen. De kansrijke aanpak wordt uitgebreid. We gaan nog meer de wijken in met de WIJ. Coördinaties tussen verschillende organisaties en de regelingen proberen we steeds toegankelijker te maken.

Mevrouw Middelhuis (GroenLinks): Ook herkennen we dat bijvoorbeeld het hebben van schulden heel erg samen kan hangen met stress. Daarom sluiten we aan bij de pauzeknop. Dat vinden we heel mooi om te zien. Natuurlijk werken we altijd vanuit vertrouwen. Dus daar ook complimenten aan het college. In het kader van werk vinden we het mooi dat we inzetten op het feit dat niet voor iedereen het hebben of vinden van werk voor de hand ligt. Terwijl dat wel heel belangrijk is voor de bestaanszekerheid. Dus voor het sociaal netwerk, voldoening en natuurlijk inkomen. Daarom vinden we het mooi om te zien dat er nog meer is ingezet op de basisbanen en natuurlijk ook de mooie ontwikkelingen rondom Iederz. Wij zijn best positief.

Voorzitter: Dank u wel en prima binnen de tijd. Dan gaan we door naar volgens mij de laatste fractie voor de woordvoering, neem ik aan. De Partij voor het Noorden.

Mevrouw Bernabela (Partij voor het Noorden): Bedankt, Voorzitter. Wij zijn ook wel te spreken over het programma. Er zijn inderdaad veel mensen aan het werk geholpen, maar nog altijd een hele grote groep niet. Wij vragen ons toch nog een aantal dingen af. Wordt iedereen wel benaderd voor het programma Onbenut Talent op de Arbeidsmarkt? Dit is vrijblijvend, neem ik aan. Worden mensen wel genoeg gestimuleerd om hieraan deel te nemen? Er wordt ook ingezet op participatieplekken. Zijn er wel voldoende passende plekken voor iedereen die daarvoor in aanmerking komt?

Voorzitter: Mevrouw Bernabela, u krijgt een vraag vanuit de VVD.

Mevrouw Akkerman (VVD): Dank u wel, Voorzitter. De Partij voor het Noorden zegt over een traject voor mensen die bijstand hebben, dat het 'neem ik aan' vrijblijvend is. Dus heb ik twee vragen: vindt u dat het verblijvend zou moeten zijn en waarom neemt u dat aan? Het lijkt ons juist iets wat niet vrijblijvend zou moeten zijn.

Voorzitter: Mevrouw Bernabela.

Mevrouw Bernabela (Partij voor het Noorden): Er staat niet in de stukken dat het verplicht is. Misschien had ik het anders moeten formuleren en het inderdaad als een vraag moeten stellen. Daar zit misschien wat in. Als het vrijblijvend is, worden ze dan wel voldoende gestimuleerd? Wordt eraan gewerkt om er meer participatieplekken bij te krijgen? De lasten zijn nog altijd vrij hoog ten opzichte van de baten van het hele programma. Werken de programma's wel goed genoeg? Ik neem aan dat er wordt gewerkt aan verbetering. Waar is het aan te merken dat sommige programma's wel goed werken en anderen weer minder? Wordt daar op gemonitord? Dat was het.

Voorzitter: Dank u wel. Zodoende hebben we, denk ik, alle fracties gehad en kunnen we doorgaan naar een korte reactie van het college. Ik heb begrepen dat wethouder Eikenaar inkomen doet en wethouder Bloemhoff werk. Wie kan ik eerst het woord geven?

Mevrouw Bloemhoff (wethouder): Voorzitter, ik heb twee vragen op mijn bordje, dus die zullen wij eerst doen. Daarna doet wethouder Eikenaar de overige onderwerpen. Zo hebben we het afgesproken. De eerste vraag ging over de bijstandsdichtheid. De VVD maakte daar een opmerking over: waar staan we nu? Wij zien daar een stijgende trend. Wij zakken steeds verder naar beneden uit de top-10. Dat vind ik natuurlijk heel mooi om te merken. Het is wel zo dat de cijfers uit 2007 werden aangehaald. Toen was het natuurlijk een hele andere tijd. Ten eerste had onze gemeente toen 182.000 inwoners en nu veel meer. Ten tweede hadden we de Participatiewet nog niet en heeft de gemeente sinds de invoering van de Participatiewet er wezenlijk andere doelgroepen bij gekregen.

Mevrouw Bloemhoff (wethouder): De Wajong is flink afgeknepen, om het maar zo te zeggen. Dus veel jonge gehandicapten zijn in de bijstand terechtgekomen. We hebben nu statushouders. We hebben er dus veel zwaardere doelgroepen bijgekregen met een toenemend inwonertal. Die cijfers zijn dus niet helemaal goed vergelijkbaar. Dat nog even als reactie ter duiding daarvan. We gaan gewoon stevig door. Het is wel zo dat de economie afkoelt. Dat zie je natuurlijk, want vorig jaar hadden we heel weinig instroom en dan realiseer je minder uitstroom. Doelgroepen die je makkelijk aan het werk helpt, stromen al niet meer in. Wat we nu zien zijn inderdaad meer jongeren die zich melden. We zijn in de arbeidsmarktregio bezig met...

Mevrouw Bloemhoff (wethouder): Als we naar Nij Begun kijken zou onze inzet zijn om voor kwetsbare jongeren op de arbeidsmarkt goede kansen te bieden. Over de inkomenskant zal wethouder Eikenaar zo nog wat zeggen. Over de trajecten van de Partij voor het Noorden: wij werken op basis van vrijwilligheid van mensen die willen. Er zijn namelijk veel mensen die graag willen, maar als we samen een traject ingaan geldt natuurlijk ook wederkerigheid. We zetten ons voor jou in en dan mogen we verwachten dat je daaraan deelneemt. We stimuleren mensen ongelooflijk. Ook mensen die niet in de bijstand zitten, maar bijvoorbeeld niet-uitkeringsgerechtigd zijn.

Kijk bijvoorbeeld naar StartFest en de verschillende campagnes die we daarvoor hebben. Dat is een antwoord op die twee bijdragen, Voorzitter. Dan gaat de heer Eikenaar, met uw goedvinden, de andere vragen doen.

De heer Eikenaar (wethouder): Dank u, Voorzitter. Het CDA zei dat het college het inkomen als maat der dingen lijkt te nemen. Nu is het inkomen gewoon heel belangrijk voor mensen. Een te laag inkomen brengt je in de problemen. Sterker nog, we hebben een commissie Sociaal Minimum en die heeft gezegd dat het sociaal minimum honderden euro's te laag is. Je komt € 400 à € 500 per maand tekort als je van het minimum inkomen rond moet komen. Dus in die zin is inkomen wel degelijk de maat der dingen. U maakte daar een ander punt bij. U zei namelijk dat er ook groepen zijn die in de problemen komen, ondanks dat ze een iets hoger inkomen hebben. Lagere middeninkomens hebben het ook niet bepaald gemakkelijk. U wekte daar de suggestie bij alsof daar niks voor gebeurde. Dat is natuurlijk niet waar.

De heer Eikenaar (wethouder): We hebben het energie-compensatiepakket waar miljoenen euro's naar mensen toe zijn gegaan. Er zijn verschillende keren bedragen ter beschikking gesteld voor mensen met een inkomen tot 140 % van het sociaal minimum. Dat ten eerste. Ten tweede zijn wij als gemeente, in tegenstelling tot veel andere gemeenten, ruimer met de bijzondere bijstand. Bij ons kun je met een hoger inkomen ook bijzondere bijstand krijgen op het moment dat je in de problemen zit. Dus dat is het tweede. Ten derde hebben wij - dat zit in het Armoede-programma - allerlei maatwerk budgetten. Daar zit vaak geen inkomenstoetsing in. Dan gaat het over: het probleem staat centraal en wie kunnen we verder helpen? U bent volgens mij bij de discussies geweest over het Armoede-programma.

De heer Eikenaar (wethouder): Daar zit veel maatwerk in. Daar zit veel ruimte in om juist te doen wat nodig is voor verschillende groepen en verschillende inkomensgroepen. U noemde zelf de studenten als voorbeeld. Nou heeft u kunnen lezen dat er wat overschotten en tekorten zijn, maar als er één tekort is dan gaat het wel over de studenten. Namelijk, dat we studenten heel goed weten te bereiken qua ondersteuning op het moment dat ze niet bij kunnen werken. Daar leveren we dus flink op in. Dus die studenten, daar hebben we oog voor. De Stadspartij merkte op dat er deels geld overblijft. Deels is dat waar. Er zitten ook tekorten in. Ik heb de exacte som niet gemaakt, maar voor mij kom je redelijk in balans uit.

De heer Eikenaar (wethouder): Ik zou daarbij willen zeggen: er is heel veel tijd en energie gaan zitten in het energie-compensatiepakket, waardoor het Armoede-programma iets later kwam. Dat heb ik hier verschillende keren aangegeven. Dat verklaart een deel van de overschotten die er staan. Mijn vermoeden is dat we de komende jaren die overschotten een stuk minder gaan zien. Sterker nog, misschien schieten we wel een beetje de andere kant op. U weet dat wij bijvoorbeeld de bijzondere bijstand voor tandartskosten versimpeld hebben. Ik kreeg er een eerste inkijkje in wat dat betekent. Dat loopt als een tierelier, om het maar in mijn woorden te zeggen.

Voorzitter: Wethouder Eikenaar, u bent bijna over de helft van uw tijd heen.

De heer Eikenaar (wethouder): Sorry, dan moet ik heel snel gaan.

Voorzitter: Dit is even een herinnering dat u nog wat vragen te beantwoorden heeft of een reactie.

De heer Eikenaar (wethouder): Ik ga mij onmiddellijk weer wenden tot de volgende vraag. Schuldhulpverlening en middelen worden naar volgend jaar verplaatst. Die blijven dus helemaal niet liggen. De ChristenUnie zei terecht dat het belangrijk is om de regelingen laagdrempelig en simpel te houden. Daar doen we alles aan. Student en Stad vroeg nog aandacht voor jongeren met schulden. Ik deel uw zorg volkomen. Dat is precies de reden waarom in het Programma Schuldhulpverlening veel aandacht is voor jongeren. We proberen zo laagdrempelig mogelijk te werken en jongeren zo makkelijk mogelijk te bereiken via WhatsApp, enzovoort, op een zo'n simpel mogelijke manier. Het blijft altijd dat er veel schaamte om schulden heen hangt. Jongeren worden gebombardeerd met reclames voor gokken, voor betalen op afbetaling, koop nu betaal later en dat soort dingen. Jongens, daar moet echt wat aan gedaan worden. Daar kunt u niks aan doen, maar de sluizen staan volledig open. Daar valt bijna niet tegenaan te werken, maar we doen er alles aan op een zo laagdrempelig mogelijke manier.

Voorzitter: Wethouder Eikenaar, u heeft op dit punt een vraag van de Stadspartij.

Mevrouw Menger (Stadspartij 100% voor Groningen): Dank u wel, Voorzitter. Ik wil graag mijn collega van Student en Stad bedanken dat dit punt naar voren is gebracht. Dan hoefde ik dat zelf niet te doen. Dit is een heel belangrijk punt. Als ik de wethouder net hoor, dan zegt de wethouder dat het heel moeilijk is om de jongeren te bereiken. Er wordt van alles aan gedaan. Als we het hebben over één elementair punt waarop jongeren in de schulden raken, dan heeft dat voornamelijk te maken met de zorgpremie. Dat ze dus te weinig educatie hebben en dat er te weinig bekendheid over is. Ik heb daar vragen over gesteld.

Voorzitter: Wilt u tot een korte en bondige vraag komen?

Mevrouw Menger (Stadspartij 100% voor Groningen): Dat zal ik doen. Hoe kan het nou dat deze gemeente nog steeds niet weet en het blijkbaar niet voor elkaar krijgt om jongeren daarin zo goed mogelijk te bedienen, qua voorlichtingscampagnes? Dat is volgens mij wel een politieke keuze.

Voorzitter: Ik denk dat de vraag helder is. Ik zie dat de PvdA ook nog een vraag heeft.

Mevrouw Huitema (PvdA): Ik wilde eigenlijk alleen wat aan de Stadspartij vragen. Mag dat nog?

Voorzitter: Nee, het is aan het college. Excuus. We gaan door naar de beantwoording van het college. Dan kan de wethouder doorgaan met het beantwoorden van vragen die nog over zijn.

De heer Eikenaar (wethouder): Voorzitter, dat is onderdeel van iedere voorlichting die we geven. We lichten ons een ongeluk voor bij jongeren, dus daar ligt het niet aan. Alleen hebben we in dit land een paar dingen heel erg ingewikkeld gemaakt. Bovendien storten we over jongeren dingen uit, qua maar verleidingen, waar jongeren - en niet-jongeren overigens - verrekke moeilijk weerstand aan kunnen bieden. Dat is mijn punt. We hebben een ingewikkeld systeem met toeslagen, zorgpremies, enzovoort. Aan de voorlichting ligt het dus niet. Op het moment dat je de sluisen openzet en je hebt een heel ingewikkeld systeem, dan moet je niet gek opkijken dat die twee dingen ervoor zorgen dat jongeren in de problemen komen. Als je dan alleen maar voorlichting als antwoord hebt, dan moet je niet gek opkijken dat het verkeerd afloopt. Nogmaals, daar hebben we alle aandacht voor. We doen er alles aan. Aan ons zal het niet liggen, maar er zijn een paar andere partijen die zich hier flink achter de oren moeten krabben. Dan hebben we het over het kabinet, maar ik geloof niet dat die veel van plan zijn daar iets aan te doen.

Voorzitter: Ik neem aan dat uw beantwoording op de tweede termijn afgerond is. Als er geen nadere vragen zijn aan het college? Eén van de VVD.

Mevrouw Akkerman (VVD): Ik heb nog geen antwoord op mijn vraag gehoord.

Voorzitter: Kunt u de vraag die u bedoelt toelichten?

Mevrouw Akkerman (VVD): Of de keuze voor het afschaffen van de zoekperiode voor jongeren geëvalueerd wordt? Als uit zo'n evaluatie zou blijken dat het niet effectief is, of het college dan bereid is om het weer terug te draaien?

Voorzitter: Aan het college wie dit graag wil beantwoorden.

Mevrouw Bloemhoff (wethouder): Voorzitter, u zei het zelf al in uw betoog: "Ik weet eigenlijk niet of het ermee te maken heeft." Ik had verwacht dat wethouder Eikenaar

dat zou zeggen, maar dan zeg ik het want we denken er hetzelfde over. Er is veel met jongeren aan de hand. Dat heeft met mentale problematiek en andere zaken te maken. Uw aanname van meer jongeren in de bijstand, dus de zoektijd, die delen wij niet. We gaan eerst maar eens met die zoektijd aan de slag. Vervolgens kunnen we natuurlijk uw raad informeren over wat dat oplevert.

Voorzitter: Dank u wel. [onhoorbaar] Daar heeft u net al een vraag over gesteld. [onhoorbaar] Goed, dan gaan wij door met de afronding. Ik wil u danken voor uw inbreng. Het raadsvoorstel gaat sowieso door naar de raad van volgende week. Daar kunnen fracties overal hun beoordeling geven zonder de discussie uit verschillende sessies te herhalen. Zijn er fracties die nu over het besproken deelonderwerp moties of amendementen willen indienen of overwegen om die in te dienen? Dat kan later ook. Dan sluit ik hierbij deze sessie. Dank u wel.